

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. VI. Quæ ex Catholicorum testimoniis Adversarius objicit, breviter
diluuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

dicio intercedam, aut diversum feram, quod Iacobus Arminius, & illius associa Perchinsius, Arnoldus, Vossius, Grossius, Molinam laudent. Penitentium diu nocturne legant, Suarem sibi in Magistrum & Patronum asiscant; quod scientia media sit illis loco clypei & teli, quâ Adversarios depellant & laceessant. Si dicas Arminenses non longè esse à regno Dei, & inde pures tua sentia commendari, quod minus ab illis factio Ariminensis abhorreat; idem de Gommari-starum in Thomistas propensione, præjudicium pro nostra sententia arripiam. Igitur hic æquo Marte æternum certabimus, nisi aliunde probes Arminenses Calvinistas, æquitate causa Adversariis esse superiores. Sed hoc non evinces, nisi adjungas vos longius quàm Thomistas ab errore abesse; quod unum nostræ controversiæ caput est, hætenus non probatum, neque illâ confessione hæreticorum unquam evincendum. Nonne præstaret hic votum pacis præferre, quàm æterna discordia semina serere & fovere? Per me non stabit, quin perpetuam pacem ineamus, in commune Ecclesia Catholice bonum, cum aliqua cause nostræ noxa, compensanda utilitate religionis. Ego sanè nihil dubito polliceri, meo, omniumque Thomistarum nomine, Ariminenses pro Catholicis nos habituros, si aliis erroribus abdicatis, ad Ecclesiam redeant, quamvis ad partes Molinæ de gratia, prædestinatione, & libero arbitrio accedant. Sed à vobis exigo simile studium pacis, nec vobis hæretici sint Amesius, & Molinæus, quandiu de gratia, prædestinatione, & libero arbitrio, cum D. Thoma, Alvarezia, aliisque Thomistis, idem loqui & sentire visi fuerint; neque hoc nomine, si ceteros errores ejurent, ab Ecclesia exclusos velint. Has utrinque conditiones pacis acceptas habeamus, nec nimio præjudicatarum opinionum amore, incendium, quod à multis annis flagrat Ecclesia Catholica, moremur extinguere, vel augere. Per me non stabit, quin à mutuis accusationibus, in Religionis Catholice perniciem, & Hæreticorum scandalum, abstinemus; nec Ariminenses nos depellemus, quod scientiâ mediâ putent iter sibi munire ad aviram Ecclesia fidem, dummodo vos eodem animo excipiat Gommari-stas, & Dordrechtanos, si à suis erroribus partiamur decretis Scholæ Thomistice, se ad fidem Catholicam trahi. Certè à nullis tam æquum pacis in eundem medium reiici potest, nisi ab ijs, apud quos præjudicatarum opinionum amor, adversus antiquæ traditionis, & tranquillitatis Ecclesia studium, invalescit.

ARTICVLVS VI.

Quæ ex Catholicorum testimoniis Adversarius objicit, breviter diluuntur.

86. Validius argumentum objici Thomistis videtur, ab ijs Authoribus petitum, quorum pietas & religio recusare auctoritatem vetat. Objicit itaque in primis Adversarius, quod antequam nasceretur Calvinus, Thomas Waldensis, Carmelitarum in Anglia Provincialis, tomo 1. doctrinalis fidei, querebatur magnos aliquos viros periculosè philosophari in admittenda necessitate agendi, quæ foret extra hominis potestatem, & penes Deum; hi autem qui alij esse possent, præter Thomistas, è quorum Scholâ circa illa tempora prodiit Bravardinus, is ejus doctrinam tantopere ac tam sæpe laudat Twissius, sicuti

Tom. I.

A jam tunc nascituris faveret Calvinistis?

Admodum etiam scire cupit Adversarius, quoniam illi sint quos indigitat Dominicus Soto, dum dicit libro 1. de natura & gratia cap. 15. Quin etiam sunt inter Catholicos, quos vivâ voce dogma hoc asserentes, nobisque reclamantibus, defendentes audivimus; putâ quod Deus quadam nos vi ac necessitate ad se pertrahat; ita ut in nostrâ conversione merè habeamus nos passivè, & receptivè, de quo idcirco Sacrosancta Synodus sessione 6. Nimirum (subdit P. Annatus) idem erant sine dubio quorum meminit idem Soto capite sequenti, dum dicit: Sunt ergo inter Scholasticos, qui docent, posito concursu Dei, non esse utrumque in potestate voluntatis agere & non agere; ob idque secundo aiunt, hujusmodi concursum non connumerari inter requisita ad agendum: imò dicunt, ut suâ utamur voce, concomitari actionem ipsam. Horum autem duorum, vel utrumque, nunquam intellexi, vel neutrum unquam credam. Quid autem crederet, explicuerat paulò ante, his verbis: In adultis reddenda est proxima causa, cur cum duos aqû sit Deus paratissimus convertere, presentissimæque utrumque misericordiâ aspiret, hunc trahat, illum non trahat: quæ revera reddi non potest, nisi quod alter præbet assensum, & cooperatur, alter verò minime.

Hoc testimonium viri primarios inter Thomistas clarissimi, facit ut Adversarius credat, amare veritatis, magis quàm partium, scripsisse Belarminum id quod legitur libro 1. de gratia & libero arbitrio cap. 12. nempe quod sententia quæ docet gratiam efficacem esse qualitatem Dei physicam, quæ determinat voluntatem ad volendum & eligendum bonum, videtur aut esse omnino eadem cum errore Calvinii & Lutheri, aut parùm ab illis differre.

Idem sensisse Cardinalem Petronium probat ex Authore Gallia purpuratæ, qui refert ipsum Clementi VIII. ad partes Dominicanorum inclinantem, pro physica gratiæ motione, significasse se impetratum ab omnibus Europæ Sectariis, ut huic determinationi subscriberent.

Denique inter ipsos quoque D. Thomæ discipulos, nonnullam esse hujus cum Calvinistis concordia suspicionem, probat ex Campanella, qui in libro de prædestinatione & reprobatione, testatur plerisque ex Calvinistis gloriari de consensu cum Thomistis, in materia de gratia & prædestinatione, & ex Joanne Gonzale, & Joanne Vincentio, qui à communi Thomistarum sententia recesserunt, ne Calvinismi notam, vel suspicionem incurrerent.

Hæc omnia P. Annatus objicit, quæ veluti agmine facto opponere placuit, ut majores vires habeant. Hæc tamen non multum vrgent, neque infudandum erit, ut solvantur.

Ad primum igitur respondeo Thomam Waldensem, magnum suæ patriæ, & familiæ Carmelitanæ ornamentum, præfato libro doctrinalis fidei, disputare contra Wicleffum, qui jam Calvinio præludebat, dicebatque Dei præscientiâ tolli liberum arbitrium, & omnia necessariò, necessitate absolutâ, contingere: unde ibidem conqueritur, magnos aliquos viros huic errori favere, eò quod illi etiam ex divino decreto necessitatem quandam absolutam & præcedentem in actus humanos inuherent. Sed quid hæc ad Thomistas? An fortè eandem necessitatem ex divinæ voluntatis & motionis efficacia in actus nostros derivari existimant? Sæpiùs diximus, esse omnium

X x iij

Thomistarum sententiam, divina decreta & auxilia, ita esse efficacia, ut tamen actualem voluntatis indifferentiam, seu absolutam dissentendi potentiam, à voluntate non auferant. Et certè nusquam existimasse Waldensem, Thomistas suà de gratia efficaci sententiã, favere Wicleffo, & necessitatem absolutam & præcedentem in actus humanos invehere, omnino convincit, quod etiam ille in libro de Sacramentalibus cap. 7. 8. & 9. gratiam per se efficacem, voluntati dominantem, & velle ac operari in nobis operantem, cum Augustino agnoscat, illudque Augustini de correptione & gratia in principio, sæpius repetat. *Non se itaque fallant qui dicunt, ut quid nobis predicatur atque præcipitur ut declinemus à malo, & faciamus bonum, si hoc non agimus, sed id velle & operari Deus operatur in nobis? sed potius intelligant, si filij Dei sunt, spiritui Dei se agi, ut quod agendum est agant. Aguntur enim ut agant, non ut ipsi nihil agant.*

92. Sed hic Adversarium sui meminisse vellem, dum innuit, Thomam Waldensem, cum permagnos illos viros, quos periculose philosophari scribit, in admittenda necessitate agendi, quæ foret extra hominis potestatem, & penes Deum, intelligere physicæ prædeterminationis, & absolutarum prædefinitionum assertores. Qui enim fieri potest, ut Dominicus Bannez primus fuerit physicæ prædeterminationis inventor, ut Theophilus Raynaudus, alijque ex Societate communiter dicunt, si jam tempore Martini V. & Concilij Constantiensis, quò Waldensis contra Wicleffum scribebat, id est centum quinquaginta tribus annis, ante evulgata Bannis opera, in quibus decreta & auxilia efficacia & prædeterminantia statuit, Waldensis ipse, permagnos aliquos viros prædeterminationem docentes audiverit? Sanè ut id conciliet Adversarius, hoc unum superest, ut dicat Waldensem hac in parte prophetasse, & prævidisse Dominicum Bannem, & post centum quinquaginta tres annos futurum, audivisse. Nam Thomas Waldensis, ex Posslevino, obiit anno 1430. Bannez verò edidit Commentaria sua in primam partem anno 1583, id est centum quinquaginta tribus annis post ejus mortem. Alterum igitur ab Adversario concedendum est, vel doctrinam de divinis prædefinitionibus, & physica prædeterminatione, antiquissimam esse, & à ducentis triginta sex annis floruisse, atque à magnis & doctis viris eo tempore fuisse propugnatam, non verò à Banne anno 1583, excogitatam, ut Patres Societatis causantur; aut magnos illos viros, de quibus Waldensis Tomo primo Doctrinalis fidei conqueritur, non esse divinarum prædefinitionum, seu physicæ prædeterminationis assertores, ut innuit hic Adversarius. Quid horum electurus sit, planè non video, ut illud Susanna locus sit usurpandi, *Angustia sunt undique.*

93. Atque hic etiam est quòd Adversarij fidem & sincerum animum, neque dolo pugnantem, Thomista desiderent. Paragrapho 2. num. 100. innuit, Bravardinum, Cantuariensem Archiepiscopum, fuisse ex Schola Thomistarum, & tamen in libro quem nuper idiomate Gallico scripsit, & cui hunc titulum præfixit, *la conduite de l'Eglise*, parte 2. cap. 4. deridet ac sugillat. Antonium Arnaldum, quòd Bravardinum inter Thomistas numeraverit. Verba ejus hæc sunt: *Cum Dominus Arnaldus spem fecisset exponendi nobis Thomistas omnes, nullo excepto, idem cum eo sentientes, ementios duntaxat milites, in Thomistas*

Pagina
148.

A *lacratos exhiber. At quòd quæsit Bravardinum, ponendum in capite omnium Thomistarum? Et quomodo id, si astringeretur, probaret? nisi forte (quæ valde violenta videtur conjectura) suaderet Bravardinum Thomistam, quòd Aveniensi factus Episcopus, voluerit in Cordigerorum Ecclesia consecrari?*

Le sieur Arnaud nous ayant fait esperer, qu'il seroit monstre de tous les Thomistes qui sont de son avis, nullo excepto, ne nous fait voir que des Passé-volans travestis en Thomistes. Mais où est-il allé chercher Bravardin, pour le mettre à la teste des Thomistes: Et comment seroit-il, s'il estoit obligé de le prouver? Sinon peut-estre qu'il voulût se servir de cette conjecture, qui paroist bien violente, pour persuader que Bravardin estoit Thomiste, c'est qu'estant fait Evêque en Avignon, il voulut estre sacré dans l'Eglise des Cordeliers?

Quantum ad Dominicum Soto, levior est suspicio, ut ad certum judicium in re adeo gravi, & ad improperandam Thomistis cum Hæreticis consensionem, sufficiat. Unde enim Adversarius colligit Sotum indigitare juniores Thomistas, cum asserit se contra quosdam Catholicos reclamasse, quorum doctrinam à Tridentino profcriptam existimabat? Nihil enim eo loco Sotus refert quod oppositum non convincat. Tria his Authoribus Sotus tribuit, quæ nullum unquam Thomistarum, aut reipsa, aut in specie docuisse, Adversarius reperiet. In primis ait loco ab Adversario citato, illos Catholicos docuisse, quòd Deus nos vi & necessitate quadam pertrahat. Secundò, quòd in nostra conversione merè habeamus nos passivè ac receptivè. Tertiò, capite sequenti de iisdem Scholasticis loquens, dicit illos existimasse, postea Dei concursu, non esse utrumque in potestate voluntatis agere & non agere, & propterea illum non numerari inter requisita ad agendum, sed actionem ipsam concomitari. Quem verò ex Thomistis (nulum excipio) reperiet, qui his subscribat? Qui Deum nos vi & necessitate pertrahere existimet? Qui putet voluntatem in conversione, nullo conatu, nullà cooperatione adhibitã, solùm passivè se habere, & qui sentiat demum non esse utrumque in potestate hominis, postea concursu, agere & non agere? Quem Adversarius inveniet (ut sua etiam ipsius verba iterum repenam, & sui partim meminisse ostendam) quem inquam inveniet, qui dicat voluntatem divinã gratiã prædeterminatam, carere proximã ad dissentendum, seu non agendum potentiã? Quem dabit qui doceat Dei concursum non esse prævium, sed tantum simultaneum, & actionem ipsam, prioritate saltem naturæ & causalitatis non præcedere? Hæc equidem Adversarij conjectatio levis est, sed tamen gravissimam contradictionem ostendit.

At demum, si damnatam à Tridentino præmotionem Sotus existimasset, non erat adeo hebes vir excellentis ingenij, & de quo aliquando dictum est, *Qui scit Sotum, scit rotum*, ut profcriptam à Tridentino sententiam teneret cui intererat, nulli etiam in explicandis, defendendis, elucidandis Theologiæ difficultatibus secundus, qui ob insignem in propaganda fide, fugandisque Hæreticis ardorem, illustri meruit stemmate à Tridentinis Patribus donari: flammæ scilicet è duarum manuum conjunctione erumpentis, cum hac Epigraphe: *FIDES QUÆ PER DILE-*

94.

95.

TIONEM OPERATUR. Præmotionem verò tenuisse Sotum, ignorare minimè Adversarius potest, cum eodem loco quem refert ex capite 16. libri de natura & gratia (quod opus in ipso Concilio Tridentino Sotus edidit, & à Legatis Concilij approbatum fuit) post ea verba quæ supra retulimus, statim subdat. *Etenim non est dubium quin concursus Dei, licet comitetur, ut aiunt, actionem, sit nihilominus cuique causæ requisitus ad agendum, imò verò et natura prærequisitus, quoniam non solum Deus est causa effectus secundæ causæ, verum ipse etiam movet eam ad agendum.* Et rursus, loquens de actibus nostris liberis, ait: *Non prius tempore à Deo, quam à nobis, sed simul à Deo & à nobis sunt, ab eo tamen prius natura.* Item cap. 18. agens de concursu Dei ad actus malos & peccaminosos; hæc scribit. *Haud equidem dissentitur Theologi, emittatis (ita vocant) quæ est peccatum, Deum esse causam, eo efficiencia genere, quò cuncta animantia & inanimata, ad suas naturales actiones permovet. Quæ verba non possunt intelligi nisi de præmotione physica, cum agentia naturalia & rationis expertia, motiones moralis capacia non sint.*

96. Nec quemquam movere debet, quod idem Author ait cap. 15. nempe *de duobus quos Deus paravimus est aquè convertere, presentissimaque misericordiâ aspirat, reddendam causam proximam, cur hunc trahat, illum non trahat, quòd alter prebeat assensum, & cooperetur, alter minime.* Consultò enim causam proximam assignat huius discriminis, non primam radicem; absit enim à D. Augustini, & S. Thomæ Discipulo, ut in voluntatem creatam referat id de quo Paulus querit, *quis se discernit?* Adde quòd, in fine Commentariorum super librum quartum sententiarum, id quod in libro de natura & gratia dixerat, exponit de causa solùm materiali & dispositiva, & ait: *Quantòvis causa prior efficiens qua nos convertit, sit motio Dei præveniens, tamen dispositio materialis, que hoc modo dicitur causa, est assensus nostra.* Sicut causa efficiens præveniens cur fenestra aperiatur, est aer intrans, & causa materialis cur aer intrat, est quia fenestra aperiatur.

97. Plurimum P. Annato debeo, quòd Bellarminum adjecerit: hoc enim suâ objectione egit, ut eodem capite 12. libri primi de gratia quem citat, acrem ejus censuram reperim, cujus fortè non meminissim, quâ Molinæ sententiam excipiat. Audiât itaque quid suæ Societatis Bellarminus de opinione Molinæ sentiat. *Prima opinio eorum est: qui gratiam efficacem constituunt in assensu & cooperatione humana; ita ut ab eventu dicatur gratia efficax, quia videlicet sortitur effectum, quia voluntas humana ei cooperatur. Hæc opinio aliena est à scientia Augustini, & etiam Scripturarum Divinarum, evertit fundamentum prædestinationis divinæ. & abutitur voce gratiæ efficacis.* Quid Lessius, Martinonus, alique Molinæ defensores, huic Bellarmini censuræ opponunt? Dicent haud dubiè, in hoc Bellarminum excessisse. Quidni ergo, idem Thomistis respondere licebit (quorum non magis quam Patrum Societatis interest, Bellarmini honori consulere) verbaque ista Magistri à Lorca, Cisterciensis, disp. 21. de gratia conclus. 2. illi opponere: *Nimis excedunt illi, qui insuperabili contentione defendunt, physicam prædeterminationem quam docent Thomistæ, auferre libertatem, & sententiam qua*

A *illam asserit, nihil aut parum a Calvinò differre. Cum enim evidens sit esse S. Thomæ doctrinam, & plurimum ex antiquis Scholasticis, nullà ratione timendum est, aliquid inesse periculi; sed potius credendum est, esse fidei Catholice consonam. Et his censuris uti, nec pie nec prudenter fit.*

B Verùm existimare malim quòd plures sentiunt, nusquam ea verba quibus gravius quam par esset, sententiam D. Thomæ & Thomistarum notasset, piissimum juxta & doctissimum Bellarminum scripsisse, sed à quibusdam Jesuitis Germanis, qui impressioni libri controversiarum ejus præerant, intrusa fuisse. Neque hujus fraudis & adulterationis evidens argumentum deest: triplex enim habeo. Primum est, quòd Fulgatus, & Sylvester à Petra Sancta in vita Bellarmini, libro 2. c. 5. pagina 100. editionis Latinæ Antuerpiensis, narrant modestiam Eminentissimi hujus Cardinalis, maximè tunc apparuisse, quando (inquiunt) cum volumina controversiarum essent disposita, ut in lucem edi possent, non modò æquanimiter (sicut ipsemet deinde Benedicto Justiniano testatur est) sed cum hilaritate etiam passus est, à Patribus Societatis in Germania, quoad pauculas opiniones immutari, in spem fructus inter Hæreticos uberioris.

C Secundum ejusdem fraudis argumentum est, quòd in editione Lugdunensi apud Pilehotte anno 1593. quadam circa hanc materiam habeantur, quæ minimè reperiantur in editione Parisiensi anni 1608. & è contra, ut videre poterit Lector, huiusque editionis collatione, ad finem capitis 14. libri 4. de gratia & libero arbitrio.

D Sed demum quòd ea verba in libro controversiarum Bellarmini, à Correctoribus Germanis, vel aliis Jesuitis, intrusa fuerint, non levis conjectura, sed evidens argumentum ex eo sumitur, quòd Bellarminus infra libro 4. cap. 16. sententiam Thomistarum ut probabiliorè amplectatur, his verbis: *Altera ratio conciliandi libertatem humanam, et forte probabilior, est juxta sententiam S. Thomæ, qui docet cooperationem divinam ita concurrere cum causis secundis, etiam liberis, ut non solum eis dederit & conservet virtutes operativas, sed etiam eas moveat et applicet ad opus, ut cognosci potest ex 1. p. quest. 105. art. 5. & libro 1. contra Gentes cap. 70. & in questione 3. de potentia art. 7. Quæ sententia videtur valde consentanea, tum Scripturæ, qua dicit nos in Deo esse vivere, & moveri, Actorum 17. tum etiam rationi & ordinem quem habet prima causa cum secundis.*

E Addit tamen ibidem, motum seu applicationem quâ voluntas efficaciter movetur & applicatur à Deo, pendere à negativa quadam dispositione, quâ homo Deo non resistit, sed finit se ab illo moveri & applicari; & per hoc humanam libertatem cum divina motione conciliat. Ubi licet quòd addit ad conciliandam libertatem, minus probabile sit, & à Thomistis, aliisque gratiæ per se efficacis defensoribus, rejiciatur communiter; eò quòd D. Augustinus de prædestin. Sanct. cap. 8. dixerit negationem resistentiæ esse effectum ipsius gratiæ efficacis, non verò dispositionem ad illam requisitam: *Hæc gratia (inquit) quæ occultè humanis cordibus divinâ largitate tribuitur, à nullo duro corde respuitur, idcirco enim tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur: Constat tamen Bellarminum, sententiam D. Thomæ probabiliorè existimasse. Neque*

Adversario similem Bellarminum putaverim, qui sibi contradicat, & eandem sententiam probabilio emjnter Theologos, & ab errore Calvinianis remotam, dicat.

99. Ad id quod de Cardinali Perronio ex Gallia purpurata P. Annatus refert, in primis dico Authorem hujus libri fuisse Jesuitam, & in favorem Jesuitarum aliqua in vitis Cardinalium Doflati ac Perronii scripsisse, à veritate penitus aliena: unde hæc narratio in eodem prædicameto reponenda videtur cum peregrinatione Pythagoræ ad montem Carmeli, ex quo Philosophiam deduxisse creditur, ut verbis & exemplo Adversarij utar: præfertim verò, cum Perronius nunquam in tot epistolis ad Henricum Magnum conscriptis, quibus eum de minimis etiam quæ in Congregatione de Auxiliis agebantur negotiis certiorum facit; de hoc tamen, quod potissimum erat, ne verbum quidem dixerit.

100. Deinde respondeo, quamvis hæc narratio vera effæt, sententiam Clementis VIII. sapientissimi & eruditissimi Pontificis, ad partes Dominicanorum pro physica motione gratiæ propendentis, Cardinalis Perronij iudicio anteponebam esse, maxime cum ab ipso hæc de gratia & libero arbitrio controversia, eâ ubertate doctrinæ, & vi argumentorum, quæ cæteras explicat, non pertractetur, ut mirum aut incredibile non sit, ipsum latuisse discrimina inter Thomistas & Calvinistas à me demonstrata, præsertim veram & germanam sensus compositi & divisi intelligentiam; cum plures viri doctissimi, omnesque Societatis Theologi, qui de hoc scripserunt, nimirum Suarez, Lessus, Molina, Vazquez, Merarius, Coninchus, & alij, in hujus celeberrime distinctionis intelligentia, ex qua tota pendet hujus difficultatis resolutio, & libertatis cum efficacia gratiæ concordia, hallucinati fuerint, ut in Tractatu de prædestinatione fusè ostendemus.

Disp. 6.
art. 4.

101. Non est etiam, cur Campanellam nobis opponat Adversarius: Sciunt quos veritatis & antiquitatis amor tenet, hunc Authorem liberioris semper fuisse sententiæ, & scientiarum novandarum cupidissimum: nec mirum cuique esse debet, illum temerè adeo scripsisse de nostris dogmatibus, cum non dubitaverit totam Aristotelis Philosophiam, damnate, omnesque ejus positiones, asiniates appellare, & asserere D. Thomam nunquam legisse Aristotelem, quod suarum esset constitutionum observantissimus, quibus caveatur, *No fratres nostri libros Gentilium legant.* Utinam cum magnitudine ingenij, quæ ferè sui sæculi miraculum in Philosophicis videri poterat, parum habuisset erga antiquitatem & SS. Patres reverentiam.

102. De Gonzalis opinione breviter dico, eam nihil aut parum à communi aliorum Thomistarum sententia discrepare; ille enim negat dari in Deo scientiam mediam, admittit prædefinitiones absolutas, gratiam efficacem Augustinianam, & physicam prædeterminationem, quam non vult consistere in motione virtuosa, aut in qualitate fluente, & viali, sed in actibus indeliberatis, qualis est intentio finis, in quo ab Alvare & aliis Thomistis dissidet. At hoc parum refert, nec minus disputari potest, salvâ causâ & doctrinâ communi inter Thomistas, quàm à defensoribus scientiæ mediæ disputatur, in quo medio Deus futura contingentia cognoscat, circa quod inter se ita divisi sunt, ut in quinque vel sex diversas cogantur abire sententias, ut disp. 4.

A art. 2. ostensum est.

Demum Joannes Vincentius Asturicensis, quem ultimo loco nobis objicit Adversarius, admittit omnino prædeterminationem physicam, respectu actuum bonorum; hoc uno differt, quod probabilius existimet, Deum non prædeterminare physicè voluntatem creatam ad substantiam & entitatem actûs peccati, ut refert Ledesma in Tractatu de auxiliis.

103.

Sed æquum forsitan fuerit, ut Adversario mutam vicem rependamus, & ut ipse duorum Cardinalium, & quorundam Thomistarum testimonia nobis objicit; ita & nos totidem Cardinalium & Jesuitarum testimonia, illi pariter opponamus.

Pagina
191.

B Primum itaque ex Sacro Purpuratorum Patrum senatu Baronium oppono, cujus pietas, & doctrina non minor, toti Ecclesiæ notissima est, & qui Molinæ doctrinam suâ novitate periculosam existimavit. Etenim in Epistola quam ad Dominum de Vilars Archiepiscopum Viennensem misit, & quam refert Dominus Matthæus historici Gallicæ scriptor, Tomo 2. septem annorum pacis, ita quid de Molinæ sententia existimet, metuatque, declarat. Hæc quæ appono, hujus Historici verba sunt: *Vidi ego literas Cardinalis Baronij, manu propria scriptas ad Dominum Petrum de Vilars, Archiepiscopum Viennensem, verè alterum Gallie Hilarium; & quem Magnus ille Cardinalis vocat lucernam pedibus suis, dum per obscura Theologiæ contigerit ambulare. Et sane ab omnibus habetur ex doctissimis totius Ecclesiæ Episcopis. Conqueritur ille, quod Molina questionem excitavit, quæ Ecclesiæ Catholica non erat opus, atque sub sinem ait, quod licet diligat & colat ex animo Jesuitas, sibi que injuriarum reputat quidquid eos offendit, nihilominus eos admanuit, ne existimationem suam defendendo sententiam Molinæ, discrimini exponant.* Ad marginem verò ipsa verba Epistolæ sic refert: *Vale Pater amantissime & doctissime, lucerna pedibus meis, dum per obscura Theologiæ contigerit ambulare. Monui Reverendas Patres meos Societatis Jesu, ne existimationem suam in defensione librorum Molinæ periclitari sinant, & in discrimen adduci. Colo ipsos omnes ut patres, Deus scit, ut de ipsis illud usurper, Opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.*

C

Proximum Baronio, & æqualis dignitas, & eadem sententia Cardinale Contarenum facit, qui libro de prædestinatione, quantum à Pelagianis Recentiores recedant, his verbis explicat. *Orti quidam sunt qui se Lutheranorum hostes atque Adversarios, Catholicaque veritatis patronos esse profiterentur, qui statimque de natura humana imbecillitate, de arbitrij agriitudine, verba apud populum ferri audiunt. Lutheranorum doctrinam esse clamant, & cum pertinaciter arbitrij libertatem asserere volunt, hominem paulatim extollunt, divinam gratiam depriment, ipsi ex Catholicis Pelagianos sese faciunt; & ne quod in Christiana Religione caput & radix est, propagetur, & latius diffundatur impediunt, &c.* Nos tantum verba referimus, non censuramus, & id nobis licere putamus, quod Adversarius sibi licere existimat.

Pagina
260.

D

Cardinalem Berullium, cæteris dignitate non inferiorem, parem etiam, aut fortè superiorem fecit studium defendendæ gratiæ per se efficacis, ut refert Guillelmus Gibiufus, Congregationis Oratorij insignis Theologus, libro de libertate

Pagina
610.

E

Dei &

106.

Dei & creaturae, in Epistola dedicatoria ad Urbanum VIII. ubi ait, quod hujus sententia adeo (Cardinalis ille) studiosus fuit, ut se à contraria alienissimum profiteretur, etsi enim cultores quidem ejus admodum probaret, quod tamen eà illis mente in hujusmodi sententiam descendisse animadverteret, ut rationi humanae gratificarentur, & erga naturam liberaliores essent; nec originem illam, nec dogma inde derivatum, probare unquam potuit. Quin magno animi ardore (ita enim erga gratiam & veritatem affectus semper fuit) & repudiabat ipse, & alios quoscumque occasio tolerat, abducebat.

107. Nec usque adeo Ludovici Molinæ opinio suis placuit, ut à veteri & communi Theologorum sententia abduci eà novitate sese omnes permiserint. Reclamarunt multi, inter quos primus ac præcipuus fuit Henricus Henricus, cui honore Molinæ charior veritas fuit. Ille enim libro de ultimo fine hominis, cap. 4. expressè rejicit scientiam mediam, & docet scientiam futurorum conditionatorum in decreto conditionato fundari, & illud prius ratione in Deo præsupponere: Necessè est (inquit) in signo rationis supponere liberam quandam Dei conditionalem prædefinitionem, quæ postea novit quid esset facturum in tali rerum concursu & occasione. Et iterum: Rectè concursus Theologorum sententia docet, Deum habere prædeterminationem bonorum efficacem, ex providentia perfectà ab aeterno, in qua & per quam, tanquam perrationem, ceterò omnia sciat. Et ibidem loquens de sententia asserentium propositiones de futuro contingenti in signo rationis, antequam concipiatur ulla divina voluntatis prædeterminatio, veras esse, & præcisi in seipsis, subdit: Quasi rem novam se invenisse putant, nam in hac antiqua controversia non confugiunt univèrsaliter Patres & veteres Theologi ad conditionatam præscientiam. Ac mox §. 2. Hac sententia non est necessaria pro asserenda hominis libertate, & in multis deficit. Et in Commentario littera C. Hec disputatio de præscientia futurorum conditionatorum à nobis (id est Jesuitis) ante viginti annos excitata est, & contra votum nostrum suscepta est in Italia sententia, de qua in textu.

108. Nec verò scientiam duntaxat mediam rejicit, sed ita ex professo admittit prædeterminationem physicam, ut purissimum Thomistam putes, nam ibidem initio capitis sexti ait; Non tam difficile est intelligere, ut quidam putant, quòd salvo usu nostre libere cooperationis; Deus temperans vim sui concursus, efficaci auxilio moveat, tum physicè ex parte potentia, tum moraliter ex parte objecti. Et ibidem, ne quid addendum relinquat, solvit argumentum potissimum contrariæ sententiæ. Obijciunt (inquit) quidam, si causa efficax & suppositio ex qua infallibiliter sequitur effectus, est jam posita in actu, nec ea est aut unquam fuit in libertate mea; qui fieri potest ut effectus & actus sic à Deo prædefinitus antecedente voluntate, & mandandus executioni cum efficaci auxilio præveniente, manet nunc in libertate nostre voluntatis? Quibus respondeo primò, antecedens esse causam rei, cum suo modo libero, atque ita inferri effectum liberum; alioquin Deus non assequeretur modum quem sua providentiâ, & suavi motione intendit, nempe ut effectus in exercitio liberè fiat per causam proximam.

109. Nec demum censuram omisit, quæ Molinæ & Lessij sententiam, ut D. Augustini, & S. Thomæ doctrinæ adversam notaret, subdit enim Tom. I.

A cap. 24. In eum finem hac disputant hi Authores, ut pro libero usu nostre voluntatis, quem aliter vix salvari putant circa implecionem præcepti, aut violationem peccati, dimicare se puerint contra impium Lutherum. Nesciunt aliter contra Hæreticos salvare usum nostre libertatis in exercitio, quam negando ullum auxilium esse aut dici præveniens, quod sit causa proxima prædeterminans & efficax nostre libere cooperationis & conversionis, sed esse tantum auxilium sufficiens, aut concomitans, quò homo potest uti & converti, si velit.

Nuper etiam prodit liber de ordine, deque priori & posteriori, à Claudio Tiphano Societatis Jesu Theologo editus, in quo per multa capita scientiam mediam impugnat, & cap. 24. num. 4. dicit, Nullum alium Theologum, ante Molinam, ne per somnium quidem de illa cogitasse; nec eam ullibi vel supposuisse, vel adhibuisse ad ullam sive Scripturæ Sacre, sive Theologiae Scholasticæ, difficultatem expediendam. Et initio capitis sequentis profertur, Sententiam negantem scientiam mediam, & antiquitatem, & defensorum numero ac autoritate longè esse meliorem. Et cap. 26. post relata verba Molinæ dicentis, Triplicem scientiam in Deo esse distinguendam, nisi periculo se in concilianda libertate arbitrii nostri, & contingentia rerum cum divina præscientia, hallucinari velimus &c. statim addit. In qua Molinæ doctrina multa occurrunt improbanda: ac primùm id periculi in concilianda sine ejus distinctione nostra libertate, cum præscientia divina, quo minus cautos, minisque intelligentes terrene se putat, non ego solus non video, sed neque ulli ante eum Doctores Scholastici, aut SS. Patres animadvertierunt. Quasi verò Dei cum causis sive liberis, sive necessariis, agendi modus ex nostra mente, nostrisque cogitandis, fingendi & distinguendi modis pendeat. Nam voluntas creata, in eo statu in quo scientia mediâ videri dicitur, ideo est libera, quia in eo si vellet, re ipsa posset facere oppositum ejus quod pro innata sua libertate factura dicitur; cum in eo etiam statu, in quo per scientiam visionis videtur, pro sua eadem libertate posset etiam, si vellet, non facere quod facit, vel oppositum facere; quidni sine addita vel cogitata ulla scientia mediâ, aut alia conditione posita, verè & perfectè fuerit libera? Demum cap. 41. num. 3. ait, Concordiam præscientiæ, providentiæ, & concursus divini, cum nostra libertate, ab antiquis & præstantissimis Theologis, longè melius, solidiusque declarari, quàm ab ullis Recentioribus. Unde Mariana lib. 4. de regimine Societatis cap. 4. acriter Socios reprehendit, quòd antiquam D. Thomæ & Thomistarum sententiam deseruerint, ut novitias opiniones, ex unius privati hominis cerebro progenitas, amplectantur. Ab hoc (inquit) præclaro fonte emanarunt illi turbines & procelle quibus nostra Societas tentavit exagitare Sapientissimos Dominicanæ familiæ Theologos, quos potius venerari debebat, ut purioris doctrinæ Antistes, quàm sequi hæsterna Ludovici Molinæ commenta, cujus viri libellus ab examine Theologorū Sacre Inquisitionis delatus fuit Romam, ubi modo liberum arbitrium acerrimè contra gratiam pro palma luctatur. Et libro de morte & immortalitate cap. 6. & 8. ubi dixit sententiam D. Augustini videri nonnullis horridam, subdit; Video quæ à Cassiano dicta sunt omnia de gratia & libero arbitrio, à viris eruditissimis nostræ ætate defendi, quasi pietati consona, neque deflexa à fidei regula sancta.

C

D Ex quibus facile (Amice Lector) intelliges, 111.

non usque adeo securam esse, aut existimatam fuisse, etiam à suis, Molina sententiam, ut non aliquid petendum sit, & nonnullam etiam inter ipsos Patres Societatis, hujus de qua disputamus, cum Hæreticis Pelagianis, aut Semipelagianis, concordia suspicionem esse. Nos verba referimus, non censuramus, & quod Adversario licet, nobis etiam licere putamus; ac in vitium, si quod sit, vitio coarctamur alieno, ut aiebat Hilarius, de Trinitatis arcano cum Atrianis disputaturus.

ARTICVLVS VII.

Altera accusatio Calvinismi, à læsa Sanctitate Dei, ex prædefinitione actus peccaminosi, & concursu ad illum, breuiter depel- litur ac profligatur.

Dvo sunt præcipua Calviniani erroris capita, unum circa liberum arbitrium quod destruit; alterum circa peccati malitiam, quam in Deum refundit, quo volente, quo iubente, quo instigante, peccata omnia perpetrari docet. Quæ circa primum caput objecit Adversarius, jam expedita sunt: hoc unum modo superest, ut quæ circa alterum opposuit, pariter refellamus.

112. Sic ergo discurrit §. 3. num. 121. *Restat aliud caput de Authore peccati, de quo etiam petunt propugnatores scientia media, quid minus ea de re Adversarij quam Calvinista dixerint. Atque hæc propriè est objectio illa quam stupidam vocat Ioannes à S. Thoma. Ait autem Calvinum ex Belcario Episcopo Metensi censuisse, Deum necessitate necessario evenire ex immutabili Dei decreto: Christum necessario proditum à Iuda, damnatum à Pilato &c. Sed hæc jam expedita sunt, dum ostendimus Calvinum, non aliam intelligere necessitatem, quam eam quam Adversarij non negant, nempe necessitatem consequentia.*

Addit autem Pater Lemos, errasse Calvinum quia dixit, Deum ita movere ad malum, sicut ad bonum, quod nesciret distinguere inter actionem & entitatem, ut est entitas & actio, & inter peccatum, non erraturum, si diceret concurrere Deum ad entitatem, nullo autem modo movere ad peccatum. Postea quædam Calvini testimonia adducit, quibus docet Dei voluntatem nunquam tendere in actum malum, ut malus est, ita ut malitia possit ei attribui, quam vult totam penes hominem residere, penes Deum non esse nisi legitimum illius usum: diversa omnino ratione Deum atque hominem circa eandem actionem versari, quando illa mala est; & ita quidem ut Deus hominum perfidiam nolit, ut ei non placeant mali actus, quatenus mali sunt, ut in eis inculcata maneat Dei iustitia; habere tantum idoneos fines, bonos, sanctos, Deo dignos, propter quos decernat actus qui mali sunt, atque ad eos efficaciter moveat. Quibus expeditis, tandem quasi ovans ac triumphans exclamat: Et post tam discretam actionis & malitiae distinctionem apud Calvinum, P. Lemos in facie Solis hujus, dicere non est verius, idè illum errasse, quod nesciret distinguere inter actionem & entitatem, ut est entitas & actio, & inter peccatum. Videat æquus Lector, & iudicet, atque hoc etiam recolat, quod dicit P. Ioannes à S. Thoma, audito Patre Lemos, qui sic erat exorsus ad Cardinalem Perronium, Illustrissime Domine, ego dicam omnia quæ Calvinus dixit in hæc

A materia, tacuisse Perronium, & annuere visum. His præmissis.

113. Sic ratiocinatur Adversarius num. 125. *Calvinus verbo negat, re autem ipsa fateatur, Deum esse Authorem peccati; quod facere non potest, nisi concipiendo in Deo quendam modum se habendi circa malas actiones, cui propriè conveniat hoc quod est esse auctorem peccati. Quærimus ergo quis sit ille modus, & quid superaddat ad eum etiam modum quem Adversarij maximam partem concipiunt? Dicunt enim illi Deum decernere antecedenter & absolute, atque efficaciter, ut homo faciat actionem quæ mala est; & ut necessariò necessitate consequentia oritur ex tali decreto, illum faciat, & ut faciat cum cognitione prohibitionis, & malitia, ac proinde in omnibus circumstantiis à quibus est impossibile malitiam abesse, atque in eum finem imprimere homini motionem efficacem. Et licet homo nequiter sequatur illam motionem, Deum tamen iuste id facere ad sanctè, quod & idoneas habeat in aditu sapientia sua ita faciendi rationes; idoneosque fines intendat, & modos etiam idoneos servet in huius operis executione. Quærimus inquam, quid ultra citare Calvinus dicat, nam quod negat liberam esse hominis actionem hæc, constat non rejicere rem illam quæ apud Adversarios est libertas, quæ scilicet excludit tantum coactionem, & ut ipsi putant, necessitatem consequentis, servatque indifferentiam iudicij. Cætera verò utriusque sententia, inter se in quo discrepent, inquirimus.*

C Nec quisquam dicat (subdit P. Annatus) ut est varium, incertumque, ac versatile ingenium hæreticorum, Calvinum dicere contraria, & quæ astruit iis locis quæ à nobis allata sunt, aliis destrueret. Proponenda enim essent testimonia illa priorum destructiva, quæ nunquam extant. Et cum nos contradictionis alteram partem aperit producimus, Adversarij nisi producant alteram, causa nobis erit adjudicanda. Præsertim cum & Calvinista rigidi, qui contra molles Calvinistas inhaerunt, solvenda huius difficultatis rationem, quam illi exhibuerunt contra quos disputamus, ardentè amplectantur; ut videre est apud Amesum contra Bellarminum, & Molinam in Anatome Arminianismi, quos diceres, dum quæstionem hæc tractant, audisse in Schola Didaci Alvarez.

114. Mirum est sanè Adversarium, qui ex serâ Calvinii lectione, verè ejus sensum eruisse se putat, Calvini tamen modum nò advertisse scribendi varia, opposita, & pugnantia, vel ut ratio diversa rerum ferebat, vel ut spiritu suo vertiginis agebatur. Et crevit admiratio, dum legi caput quartum libri secundæ institutionum, ex quo P. Annatus desumpsit præcipua testimonia quæ nobis objicit: nam in eodem capite plura scribit Calvinus, ex quibus manifestè colligitur, ipsum totum quod in peccatis tã de materiali quàm de formali reperitur, Deo ut auctori tribuere. Nam ibidem docet, Deum duobus modis excæcare mentes infidelium, & indurare corda peccatorum. Primò subtrahendo auxiliū divine gratiæ illuminantis mentes hominum, & emollientis corda illorum: quem modum Catholici cū Augustino admittunt. Secundò, quia ad exequenda sua iudicia, per ministrum iræ suæ sathanam, & consilia eorum destinat quò visum est, & voluntates excitat, & conatus firmat. Sic ubi recitat Moyses, Sebon Regem transiit non dedisse populo, quia induraverat Deus spiritum ejus, & cor obfirmaverat: finem consilij mox subiungit, ut daret eum in manus nostras inquit. Ergo quia peritium Deus volebat, obstinatio cordis, divina fuit ad Deum